

О. В. Славінський,
аспірант, Державний університет "Київський авіаційний інститут"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-8796-051X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.12.219

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ПОПИТУ НА РЕКРЕАЦІЮ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

О. Slavinskyi,
Postgraduate student, State University "Kyiv Aviation Institute"

MECHANISMS OF STATE REGULATION OF TRENDS IN DEMAND FOR RECREATION AND ECOLOGICAL TOURISM IN EUROPE

У статті здійснено огляд механізмів державного регулювання тенденцій попиту на рекреацію та екологічний туризм у країнах Європи. Зокрема, визначено соціально-демографічні рушійні сили та тенденції попиту на рекреацію та екологічний туризм в країнах Європи; проаналізовано вплив ступеня заможності й інформаційного розвитку суспільства на рекреацію та екологічний туризм європейських країн; охарактеризовано специфіку впливу здоров'я та благополуччя населення, а також громадської обізнаності на розвиток європейського ринку рекреації та екологічного туризму; виокремлено екологічні та ландшафтні чинники впливу на рекреацію та екологічний туризм в країнах Європи.

Підкреслено, що оскільки розвинені країни стають більш процвітаючими, а люди мають вищий середній дохід, вони можуть витратити більшу частину своїх доходів на дозвілля та відпочинок. У міру того, як економіка розвивається, і люди вже володіють більшістю матеріальних споживчих товарів, які вони хочуть, вони починають бажати нематеріальних продуктів, таких як враження, які часто отримуються під час дозвілля та відпочинку, і особливо під час подорожей до далеких місць та занять екстремальними видами спорту.

Зазначено, що суспільство дедалі більше турбується про фізичне та психічне здоров'я своїх громадян, і багато захворювань, таких як ожиріння та стрес, вважаються такими, що досягають масштабів епідемії. Частина концепції благополуччя також пов'язана із соціальною інклюзією, коли люди з неблагополучних верств населення можуть повноцінно брати участь у житті суспільства. Це призвело до бажання зробити природу, особливо природні зони, доступною та використовуваною якомога більшою кількістю людей.

Показано, що в Європі тиск на вільний час спонукає людей здійснювати більше, але коротших поїздок. Крім того, очікується, що зростання доходів та зростання кількості одноосібних домогосподарств серед молоді (вікова група 16—35 років), на яку припадає понад 20% світового туризму, призведуть до більш активного відпочинку, зокрема пригодницького екологічного туризму. Підкреслено, що соціальна інклюзія як частина соціального капіталу та природні території як частина природного капіталу є складовими рівняння задоволеності життям.

The article reviews the mechanisms of state regulation of trends in demand for recreation and ecological tourism in Europe. In particular, socio-demographic drivers and trends in demand for recreation and ecological tourism in Europe are identified; the influence of the degree of wealth and information development of society on recreation and ecological tourism of European countries is analyzed; the specifics of impact of the health and well-being of the population, as well as public awareness on the development of the European market of recreation and ecological tourism are characterized; the ecological and landscape factors of influence on recreation and ecological tourism in European countries are allocated.

It is emphasized that as developed countries become more prosperous and people have a higher average income, they can spend most of their income on leisure and recreation. As the economy develops and people already own most of the tangible consumer goods they want, they begin to desire intangible products, such as experiences that are often gained during leisure, and especially when traveling to distant places and practicing extreme sports.

It is noted that society is increasingly concerned about the physical and mental health of its citizens, and many diseases, such as obesity and stress, are considered to be reaching epidemic proportions. Part of the concept of well-being is also associated with social inclusion, where people from disadvantaged backgrounds can participate fully in society. This has led to a desire to make nature, especially natural areas, accessible and used by as many people as possible.

It is shown that in Europe the pressure on free time encourages people to make more, but shorter trips. In addition, it is expected that the growth of income and the growth in the number of single-person households among young people (age group 16–35 years), which accounts for more than 20% of world tourism, will lead to more active recreation, in particular adventure ecological tourism. It is emphasized that social inclusion as part of social capital and natural territories as part of natural capital are the components of the life satisfaction equation.

*Ключові слова: державне регулювання, рекреація, механізми, екологічний туризм, європейські країни.
Key words: state regulation, recreation, mechanisms, ecological tourism, European countries.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ринок рекреаційної системи Європейського співтовариства в останні роки зазнав значних змін. Зі зростанням інтересу до добробуту громад, поліпшення стану здоров'я та способу життя ринок значно розширився, і очікується, що це зростання продовжиться в найближчі 5–10 років. Основні фактори, що сприяють цьому зростанню, включають збільшення інвестицій уряду та приватного сектора в громадські рекреаційні об'єкти, підвищення обізнаності про здоров'я та благополуччя, а також зростаюче прийняття екологічно чистих та стійких рекреаційних заходів. Очікується, що такі досягнення галузі, як технологічна інтеграція в громадських просторах та зростання цифрових фітнес-програм, також відіграватимуть значну роль у формуванні майбутнього ринку. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Оцінювання стану та спрямованості наукової роботи проблематики державного регулювання рекреаційної сфери та екологічного туризму було проведено на підставі аналізу тематики наукових праць, зміст яких

у тому чи іншому вигляді висвітлює відповідну проблематику. Зокрема, питанням розвитку рекреаційної сфери та екологічного туризму присвятили свої напрацювання вчені і практики, серед яких: М. Барна, І. Білецька, Т. Калина, О. Осінська, Т. Прокопенко та ін. Проте на сучасному етапі слід уважати недостатньо дослідженими є питання попиту на рекреацію та екологічний туризм в країнах Європи з орієнтацією на впровадження цього досвіду у вітчизняну практику.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою роботи є огляд механізмів державного регулювання тенденцій попиту на рекреацію та екологічний туризм у країнах Європи.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

— визначити соціально-демографічні рушійні сили та тенденції попиту на рекреацію та екологічний туризм в країнах Європи;

— проаналізувати вплив ступеня заможності й інформаційного розвитку суспільства на рекреацію та екологічний туризм європейських країн;

— охарактеризувати специфіку впливу здоров'я та благополуччя населення, а також громадської обізнаності на розвиток європейського ринку рекреації та екологічного туризму;

— виокремити екологічні та ландшафтні чинники впливу на рекреацію та екологічний туризм в країнах Європи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нещодавно було зроблено низку спроб передбачити тенденції попиту на відпочинок на природі, які ймовірно виникнуть внаслідок змін, що вже відбуваються в суспільстві. Один із прикладів був проведений у Великій Британії центром Хенлі/Headlight Vision, який підготував звіт для Агентства сільської місцевості, в якому намагався оцінити тенденції, які чинники ймовірно вплинуть на відпочинок на природі протягом наступних 15-20 років.

1. Соціально-демографічні рушійні сили та тенденції.

В межах цього чинника у першу чергу розглядаються демографічні зміни. Ці зміни включають:

- старіння суспільства, коли люди живуть довше, а також тенденцію до пізнішого народження дітей;
- зниження народжуваності, що призводить до появи сімей з меншою кількістю дітей, ширший спектр типів домогосподарств;
- збільшення етнічної різноманітності в результаті міграції, переорієнтація потоку молоді до міст із сільської місцевості;
- депопуляцію сільської місцевості;
- скорочення населення в одних країнах та збільшення населення в інших.

Ці зміни призводять до різних моделей використання часу для дозвілля та відпочинку. Наприклад, люди старшого віку можуть мати багато років часу для участі в рекреації, хоча з віком їхні фізичні здібності зменшуються. Іншим прикладом є зменшення кількості традиційних домогосподарств, через що сімейні поїздки до місць відпочинку стають менш поширеними. Оскільки люди народжують дітей у пізньому віці, вони можуть проводити більше часу в подорожах (що значно впливає на попит на екологічний туризм або брати більше відпусток) [2; 5].

2. Заможне суспільство. Оскільки розвинені країни стають більш процвітаючими, а люди мають вищий середній дохід, вони можуть витрачати більшу частину своїх доходів на дозвілля та відпочинок. Це також пов'язано з культурою зручності, зростанням спроможності споживачів, які хочуть більшого вибору, та зміною моделей роботи, що дозволяють людям використовувати вільний час більш гнучко. У міру того, як економіка розвивається, і люди вже володіють більшістю матеріальних споживчих товарів, які вони хочуть, вони починають бажати нематеріальних продуктів, таких як враження, які часто отримуються під час дозвілля та відпочинку, і особливо під час подорожей до далеких місць та занять екстремальними видами спорту.

У Європі тиск на вільний час спонукає людей здійснювати більше, але коротших поїздок. Крім того, очікується, що зростання доходів та зростання кількості одноосібних домогосподарств серед молоді (вікова група 16—35 років), на яку припадає понад 20% світового туризму, призведуть до більш активного відпочинку, зокрема пригодницького екологічного туризму [1;

4].

3. Інформаційне суспільство. Це, з огляду на всепроникний вплив Інтернету та дедалі поширеніше використання мобільних телефонів, означає, що люди можуть отримувати інформацію та спілкуватися один з одним дуже швидко та в будь-який час дня і ночі. В результаті люди дуже швидко, в останню хвилину, складають плани щодо свого дозвілля та відпочинку, і також легко їх змінюють. Вони також приймають рішення на основі інформації, доступної від постачальників послуг відпочинку та туризму в Інтернеті, купують квитки, готелі та спорядження через Інтернет і пишуть відгуки про свій досвід [2; 3].

4. Здоров'я та благополуччя. Суспільство дедалі більше турбується про фізичне та психічне здоров'я своїх громадян, і багато захворювань, таких як ожиріння та стрес, вважаються такими, що досягають масштабів епідемії. Частина концепції благополуччя також пов'язана із соціальною інклюзією, коли люди з неблагополучних верств населення можуть повноцінно брати участь у житті суспільства. Інвалідність, вік, бідність та погані умови проживання часто пов'язані одне з одним, а також з поганим здоров'ям та благополуччям. Це призвело до бажання зробити природу, особливо природні зони, доступно та використовуваною якомога більшою кількістю людей. Існує також те, що можна назвати поверненням до природи, коли люди відчувають бажання знову з'єднатися зі світом природи, від якого вони почувалися відірваними через сучасний спосіб життя.

Нещодавно проводилася робота, спрямована на розробку індексів задоволеності життям, які враховують роль людського, соціального, забудованого та природного капіталу на рівні країни. Це свідчить про те, що соціальна інклюзія як частина соціального капіталу та природні території як частина природного капіталу є частиною рівняння задоволеності життям [4; 5].

5. Екологічна та громадська обізнаність. Згідно зі звітом Центру Хенлі/Headlight Vision, люди загалом мають більшу обізнаність щодо довкілля та його проблем, таких як глобальне потепління, забруднення та вирубка лісів. Кількість членів екологічних організацій зростає, а уряди серйозно ставляться до екологічних питань на національному та міжнародному рівнях. Також активізується політика, що стосується різних екологічних аспектів. Багато людей з такими інтересами також хочуть займатися рекреацією чи екотуризмом, але вони також хочуть брати участь у заходах, які можуть бути корисними для їхнього місцевого довкілля або для довкілля іншої країни. Також спостерігається зростання прагнення до спільноти, коли люди хочуть відчувати себе частиною спільноти та робити свій внесок у неї у вільний час, беручи участь у громадських заходах. Ця зростаюча обізнаність щодо довкілля та спільноти також може допомогти керівникам охоронних територій впроваджувати заходи, які можуть обмежувати доступ до відпочинку, оскільки люди розуміють необхідність таких дій [1; 2].

6. Зміна ландшафту. Цей фактор пов'язаний із середовищем, у якому люди живуть, працюють та проводять свій відпочинок і розваги. Внаслідок зростаючої урбанізації, депопуляції сільських районів, тиску на навколишнє середовище, зміни клімату та змін в економіці

виробництва продуктів харчування та деревини, спричинених змінами в політиці та світовою торгівлею, ландшафт змінюється по-різному в різних країнах. Наприклад, у Західній Європі зростання міст зумовлене економічним розвитком, транспортною інфраструктурою та демографічними змінами. Це можна контролювати більшою чи меншою мірою за допомогою політики та інструментів планування. Також спостерігається тенденція до джентрифікації сільської місцевості, оскільки люди переїжджають з міст до сільських ландшафтів, де якість життя та громади вважається кращою.

У сільській місцевості та на периферії ландшафти занепадають, оскільки сільське господарство стає не економічним, а люди мігрують до міст. Це може позитивно вплинути на навколишнє середовище, оскільки забруднення зменшується, а природні середовища існування збільшуються, що призводить до появи привабливих місць для відпочинку. Однак це також може знизити якість ландшафту; інфраструктура для відпочинку та туризму може опинитися під загрозою, а люди, які залишаються, можуть бути недостатньо оснащені підприємницькими навичками, необхідними для використання потенціалу відпочинку та екологічного туризму [2; 4].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, ринок рекреації та екологічного туризму Європейського Співтовариства готовий до подальшого зростання, зумовленого збільшенням урбанізації, зростаючим попитом на громадські рекреаційні простори та зростанням тенденцій до оздоровлення населення. Співпраця між державними установами, приватними фірмами та громадськими організаціями матиме вирішальне значення для формування майбутнього систем рекреаційного відпочинку та місць екологічного туризму в Європі.

Література:

1. Барна М. Ю., Білецька І. М., Попадинець Н. М. Розвиток туристичного сектора в умовах глобалізації та цифровізації економіки України. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2020. 1 (83). С. 38—44.
2. Калина Т. Є., Константинова О. В., Арзуманян Т. Ю. Розвиток туристично-рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. № 3. С. 39—45.
3. Осінська О. Б., Топорницька М. Я. Стимулювання рекреаційної діяльності як фактору диверсифікації та забезпечення стійкості суб'єктів туризму в умовах війни. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі. 2023. № 12. С. 57—62.
4. Прокопенко Т. Виклики та можливості державного регулювання у сфері розвитку туризму в сучасній Україні. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2023. № 6 (66). С. 64—69.
5. Скляренко Я. П. Інституціональна структура регулювання сфери міжнародного туризму в Європейському Союзі. Вісник Харківського національного універ-

ситету імені В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2018. Вип. 7. С. 142—149.

References

1. Barna, M.Yu., Beletskaya, I.M. & Popadynets, N.M. (2020), "Development of the tourism sector in the context of globalization and digitalization of the Ukrainian economy", *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarynoho universytetu*, vol. 1 (83), pp. 38—44.
 2. Kalina, T.E., Konstantinova, O.V. & Arzumanyan, T.Yu. (2017), "Development of tourist and recreational activities in protected areas", *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, vol. 3, pp. 39—45.
 3. Osinskaya, O.B. & Topornitskaya, M.Ya. (2023), "Stimulating of recreational activities as a factor of diversification and ensuring of the sustainability of tourism subjects in the languages of war", *Industriia turizmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*, vol. 12, pp. 57—62.
 4. Prokopenko, T. (2023), "Challenges and opportunities of state regulation in the field of tourism development in modern Ukraine", *Scientific works of the Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, vol. 6 (66), pp. 64—69.
 5. Sklyarenko, Ya.P. (2018), "Institutional structure of international tourism regulation in the European Union", *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya "Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm"*, vol. 7, pp. 142—149.
- Стаття надійшла до редакції 05.06.2025 р.*

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663